

בארות המים

סוגיא דמיגו (ב)

דעירו צינן כו' דאין הלכה כרבי יהודה במחילות עכ"ל, ומצינו צ' דרכים צביאור קושית התוס'.

המגן אברהם (סי' תרל סק"ט) והפני"י (בדרך הא') והשפת אמת נקטו בכוונת התוס' דלמיגו צעינן דיהא היתר אף מדרבנן, וכיון דמדרבנן אסרו לטלטל בלא ד' מחילות, שוב ליכא מיגו (ולפ"ר משמע כן גם בדברי הר"ן) ואף דלענין פסי ביראות מבואר בתוס' דמשום מלות סוכה הקילו אף דבעלמא לא התירו אלא לזהמת עולי רגלים, ביאר המג"א דשאני התם דמצינו דהקילו בזה לענין עולי רגלים ה"נ הקילו משום מלות סוכה, משא"כ במצוי מפולש דלא מצינו כלל דהקילו בשום דוכתא.

אך הפני"י (בדרך הצ') והקרצן נתנאל (ס"ט) פירשו קושית התוס' למ"ד לחי משום היכר, דלדידיה אף מדאורייתא לא מהני לרבנן דרבי יהודה, וכתבו האחרו' דהתוס' גרסו צסוגין רבא ולהכי הקשו דהא רבא סבר (בעירו צינן יב צ) דלחי משום היכר, אך רש"י כבר יישב דהך קושיתא שכתב דרבה לטעמיה דסבר (שס) דלחי משום מחילה, וגריס הכא רבה (ויעוין צדק"ס אריכות בזה ויעוין בתוס' הרא"ש וצפסקי הרי"ד).

בישוב קושית התוס' - לדרך הא', דנקטי תוס' דלא שייך דין מיגו היכא דאכתי אסור מדרבנן, מצינו כמה דרכים ציישוב שטת רש"י.

משמעות רש"י דלדין מיגו להכשיר הסוכה סגי בזה דהויא מחילה מדאורייתא, וכן מבואר בתוס' רבנו פרץ וז"ל ואף על גב דלא חשיב מחילה לטלטל בשבת כי אם לזרוק, מכל מקום כיון דהוי מחילה דאורייתא גבי שבת לזרוק אמרי' מגו להכשירו לגמרי כדפירש הקונטרס צסמוך גבי פסי ביראות, כן נראה למורי מתוך פירוש הקונטרס עכ"ל, ובגדר הדברים י"ל לכאור', דלא מצינו דהחמירו חכמים אלא לענין איסור טלטול בשבת, אך לענין סוכה לא מצינו דהחמירו חכמים [והתוס' נקטי דכיון דאחינן עלה מכח מיגו דשבת, והיתר הסוכה הוי חולדה מהיתר שבת, כל דמדרבנן אסרו לענין שבת, ממילא אסור אף לענין סוכה, ולא צעינן תקנה מיוחדת לאסור אף לענין סוכה, אך רש"י ס"ל דכיון דמדרבנן אסור איכא מיגו,

יתירה סוכה דעלמא אסוכה דשבת דאילו סוכה דעלמא בעיא טפח שוחק ואילו סוכה דשבת לא בעיא טפח שוחק וסגי בלחי דהא אתה הוא דאמרת סיבך על גבי מבוי שיש לו לחי כשר - נחלקו הראשונים במאי מיירי, ומצינו בזה ד' דרכים צדברי הראשונים, שיטת רש"י והרא"ש ודעמייהו דמיירי במצוי מפולש, שיטת התוס' ודעמייהו דמיירי במצוי סתום, אלא דסיבך רק על מחלית המצוי לארכו רחוק מן הדופן האמצעית, שיטת רבנו מנוח והמהרש"א דמיירי במצוי סתום, וסיבך על מחלית המצוי לרחצו, ושיטת רבנו אברהם מן ההר דמיירי במצוי סתום ע"י אורת הפתח.

בשיטת רש"י - רש"י פי' וז"ל אם עשויה כמצוי שתי דפנותיה זו כנגד זו, סגי לה בלחי זקוף אלל היוכל אף על גב דאין רחצו טפח, דמיגו דהוי דופן לשבת הוי נמי דופן לסוכה, דהא מר משום דאית ליה מיגו אמר הכי לדידך דאמרת לחי משום מחילה והזורק למצוי מפולש שיש לו לחי חייב אלמא מדאורייתא מחילה היא, ומתוכו לרשות היחיד נהי דמדרבנן אסור מדאורייתא מיהא מותר עכ"ל.

ומבואר מדברי רש"י דגריס רבה, ורבה אזיל לטעמיה דלחי משום מחילה, ומצוי מפולש שהתקינו בלחי הוי רשות היחיד מדאורייתא, וממילא אמרינן מיגו דהוי הך לחי דופן לענין שבת הוי נמי דופן לענין סוכה.

ונראה מלשון רש"י, דבאמת אסור לטלטל בהך מצוי אף בזה, כיון דמדרבנן צעינן ד' מחילות, אלא דהסוכה מיהא כשרה, כיון דמדאורייתא מיהא מחילה היא, ולדין מיגו סגי בזה דהויא מחילה מדאורייתא, וכ"ה צפסקי הרי"ד וצפסקי הרי"א וצריצ"ן.

וכן זידד הריצ"א בתחילת דבריו וז"ל רבה לטעמיה דאמר צפ"ק דעירו צינן שאפילו מצוי שאינו ראוי לשיתוף דהיינו מפולש אם הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב אף על פי שאסור לטלטל בו וכי קאמר רבה שהיא כשרה בשבת דסוכה צמגו ובלבד שלא יטלטל בה אלא צד' אמות עכ"ל, אך מסיק הריצ"א דהוא דוחק.

קושית התוס' - התוס' (צע"צ) תמהו ע"ד רש"י וז"ל צקונטרס פירש דמיירי במצוי מפולש ולא יתכן דא"כ לא מישתרי בלחי וקורה אלא לר' יהודה וכולהו אמוראי כרבנן צפרק קמא

מנוה כגון הולכין ללמוד תורה, ה"נ התירו לטלטל משום מנוה סוכה, ולאז לזורך הכשר הסוכה, אלא לזורך דירת הסוכה, דיהא מותר להכניס ולהוציא לציטו ולטלטל ד' אמות בתוך הסוכה, ולכאורה כן משמע מלשון הרא"ש דסיים 'כמו שהתירו גבי פסי ביראות' דמשמע דקאי על ההיתר המבואר בגמ' דפסי ביראות, דהיינו היתירא דעולי רגלים^א, וז"ל רבינו ירוחם (נ"ח ח"א דנ"ד ע"ד) אף על גב דצשאר שבת היה אסור לטלטל בתוך מצוי כזה מאחר שאין לו תיקון כי אם מלד אחד והוא מפולש, משום מנוה התירו לטלטל בתוכו באותה שבת עכ"ל (וכן נקט ר' שמואל ז"ל בזכרון שמואל סי' כו עמ' קלו בכונת הרא"ש).

עוד יש לפרש דברי הרא"ש, דציסוד הדבר ס"ל כתוס', דאי ליכא היתר מדרבנן, תו לא שייך מיגו, ולהכי משום מנוה סוכה התירו לטלטל אף מדרבנן, כיון דרק עי"ז תהא הסוכה כשרה מכח המיגו (אך ז"ב לפ"ז מה דסיים הרא"ש צ"ש הרי"ג שמואל לטלטל בה מידי דהוה אשתיס כהלכתן כו').

עוד יש לפרש דברי הרא"ש דס"ל כמשמעות רש"י וכרבנו פרץ דלדין מיגו סגי בהא דהויא מחינה מדאורייתא, אלא דאחר דהוכשרה הסוכה מכח המיגו, שוב אמרי' מיגו מסוכה לשבת, והך מיגו מהני להתיר אף מדרבנן, ולפ"ז מה שסיים הרא"ש צ"ש הרי"ג גיאות דמותר לטלטל מידי דהוה אשתיס כהלכתן ושלשית אפילו טפח (ול"מ צרי"ך גיאות לפנינו) כוונתו דהוי ממש מדינה דהתם, דשרי לטלטל מכח המיגו, אך לא משמע כן מריש דברי הרא"ש [ועוד דנראה מדצרי' דהיתר הטלטול מוכרח מעצם הא דאמרי' מיגו].

[והשפת אמת הציא קושית תוס' דכיון דמדרבנן אסור לא שייך מיגו וכתב וז"ל והרא"ש תירת דגם ע"ז מהני מיגו

אף דמדרבנן החמירו לענין שבת, לענין סוכה קאי על עיקרא דדינא^ב].

ועוד דנו ליישב בזה, דיתכן דאף מדרבנן לא ציטלו עיקר תורת המחינה דלחי, אלא גדר הדין דאסרו חכמים לטלטל בלא ד' מחינות, אך גם מדרבנן חשיבי מחינות, וממילא שפיר אמרינן מיגו [ויתכן דתלי אי מדרבנן בג' מחינות הוי ככרמלית לגמרי ואף לקולא ולהוציא משם לכרמלית דאורייתא, דריהטת תוס' (שבת ט"א ד"ה א"ג) דשרי (אך ע' שפ"א שס) וע' עירובין (פו צ) ויעוין באחריו, אך בפשוטו אף אי מדרבנן ציטלו המחינות לגמרי ושוויהו כרמלית, אכתי יתכן דאסרו לטלטל מרה"י דאורייתא לכרמלית, וכדמ' לכאו' בכ"ד דלא אמרינן ממה נפשך דרבנן, אלא אף דרבנן מחמרינן נמי כדינא דאורייתא, וע' סי' ר' שמואל ז"ל צפרק ארבעה אחין (יבמות כו צ ס"ק לא) ואכמ"ל^ג מיהו מל' רש"י לא משמע כן.

ומדברי הרא"ש מבואר דצאמת בסיכך על גבי מצוי מפולש שרי לטלטל אף מדרבנן, ובגדר הך היתר מנינו לכאו' ג' דרכים, דהנה ז"ל הרא"ש אף על גב דצשבת דעלמא אסור לטלטל צמצוי כיון שהוא פרוץ ברוח רביעי, משום מנוה סוכה התירו לטלטל כמו שהתירו גבי פסי ביראות כו' ואף על גב דלא התירו אלא לעולי רגלים ולעולי רגלים נמי לא התירו אלא לבהמתם אבל אדם מטפס ועולה ומטפס ויורד, משום מנוה סוכה התירו אף לטלטל צשבת דסוכה, וכן כתב רי"ך גיאות ז"ל שמואל לטלטל בה מידי דהוה אשתיס כהלכתן ושלשית אפי' טפח עכ"ל.

ויש לפרש, דהך היתר לא הוי מכח המיגו כלל, אלא כשם דצפסי ביראות התירו לטלטל לעולי רגלים, ומבואר בעירובין (כא) דלאז דוקא לעולי רגלים אלא הוא הדין לשאר הולכין לדרך

^א ואפשר דפלוגמתן תליא בעיקר גדר המיגו, דתוס' סצרי דיסוד המיגו משום דהוי תרתי דסתרי, וכדנראה מדצריהם דכל דאיכא ג' מחינות מלבד הלחי תו לא אמרינן מיגו, ואף דהמצוי ניתר הן ע"י הדופן השלישית והן ע"י הלחי, דמ"מ כיון דהמצוי ניתר בלא הכי ולא צענין להך לחי, תו לא הוי תרתי דסתרי ולא שייך מיגו, ומה"ט סצרי דכל דצפועל אסרו חכמים, ומדרבנן לא סמכינן אהך מיגו, נמצא דמדרבנן לא הוי תרתי דסתרי, ובטל יסוד המיגו, משא"כ צדעת רש"י, יתכן דס"ל דהמיגו לא הוי מחמת הסתירה, אלא דע"י דחיייל שם דופן לענין שבת, חיייל נמי שם דופן לענין סוכה [ואף אי יסוד הדין מחמת הסתירה, י"ל דהיינו מחמת הסתירה צע"ס גדרי דופן, ולא מחמת חלות ההיתר שע"י הדופן].

^ב ובדעת התוס' דלא ניהא להו בזה, אפשר דפליגי בעיקרא דמילתא וסצרי דמדרבנן ציטלו עיקר המחינות, אך יתכן עוד דאזלי לטעמייהו דלדין מיגו לא סגי במה דהוי מחינה, אלא צענין דהך מחינה תהא נזרכת להתיר צפועל, וכמבואר מקושייתם דצמצוי סתום אין הלחי נזרך להתיר מדאורייתא, ולהכי נקטו דכל דמדרבנן אסרו לטלטל בלא ד' מחינות, שוב ל"ש מיגו אף כלפי המחינה גרידא, ואף דלא ציטלו מדרבנן עצם המחינה, דמ"מ כיון דאין המחינה מתרת צפועל, ל"ש דין מיגו (וכנ"ל בהע' דלעיל).

^ג ולדרך זו מה שסיים הרא"ש וכן כתב רי"ך גיאות ז"ל שמואל לטלטל בה מידי דהוה אשתיס כהלכתן ושלשית אפי' טפח עכ"ל, כוונתו דהרי צמיגו דלעיל נתקשו הראשונים דנהי דמכח המיגו חשיבא דופן טפח כמחינה אף לענין שבת, אך אכתי ליכא אלא ג' מחינות, והרי מדרבנן אסרו לטלטל בלא ד' מחינות, ויש מהראשונים שתירצו דהמיגו הוי כלפי כללות הרשות, ויש מהרא' דנקטו דצאמת אסור לטלטל מדרבנן, אך למשנ"ת השתא דצברי הרא"ש, יש לצאר דאף דהמיגו מהני רק למחינה שלישית, אך לעולם משום מנוה סוכה התירו לטלטל בג' מחינות, והוא בכלל היתירא דפסי ביראות לדבר מנוה, ולפ"ז כוונת הרא"ש צ"ש הרי"ך גיאות להציא ראייה דמשום מנוה סוכה התירו לטלטל בג' מחינות.

ובן נראה לכאור' מדברי הר"י מלוניל שכתב וז"ל סכך על גבי מצוי שיש לו לחי, כלומר שסיכך בראש המצוי מלד הפתח ששם הלחי, כשירה הסוכה ליום השבת דמגו דהויא דופן לענין שבת הויא דופן ארתו לחי לענין סוכה, אבל לימות החול לא הוי דופן, ובעינין פס ד' ומשהו שאם סיכך לזד השני אפילו לימות החול הויא כשרה דהא יש לו ג' מחיצות עכ"ל (והוצא גם בס' המכתם בשמו), הרי דאף בכה"ג דהמצוי סתום אלא דסיכך על ראשו שלזד הפתח, צעי בחול פס ארבעה.

אך מסקנת הריטב"א, דדוקא בסוכה המפולשת לגמרי צעינין פס ארבעה, כיון דהיא פרוצה לרשות אחרת, אך הכא דהך מצוי סתום ברוח שלישיית, אף דאיין הסכך אלא על מקצת המצוי, דינה כסוכה העשויה כמין גאס דסגי בטפח שוחק, וכתב הריטב"א בסו"ד דכן דעת הגאונים, וז"ל הריטב"א, אף על גב דסיכך על גבי מצוי מפולש צעי פס ארבעה ומשהו הכא סגי ליה בטפח שוחק, דכיון שהוא סתום שאין יוצאים בו לרשות אחר כמאן דאיכא שתי דפנות דעריבין דמי עכ"ל, וכ"כ הר"ן.

והפנ"י תמה דהרי לעיל כתב הר"ן דמתנאי שמים כהלכתן דיהיו דעריבין (ומקורו מדברי הרא"ה והריטב"א) והכא הא ליכא צ' דפנות דעריבין, אך לכאורה מדברי הריטב"א והר"ן הכא חזינן, דעריבין לאו דוקא, אלא עיקר גדר עריבין היינו דאיין יוצאין בהן לרשות אחרת.

בגדר המיגו במבוי סתום - להך שיטה דמיירי במצוי סתום נחלקו הראשונים בגדר המיגו, הסו"ס נקטי בפשיטות דכיון דמדאורייתא סגי בג' מחיצות לרשות היחיד, ונמצא דמדאורייתא לא צעינין להך לחי, ממילא ל"ש צוה דין מיגו להכשיר סוכה הפסולה מדאורייתא, ומכאן זה הוצרכו סו"ס' לאוקמי דמיירי בלחי טפח, אלא דהעמיד הך לחי סמוך לדופן, ולא העמיד טפח שוחק בתוך ג' טפחים, וחדשו סו"ס' דמדאורייתא סגי בטפח הסמוך לדופן (ואפ' אף מ'אומס וע' שפ"א) ורק מדרבנן צעינין טפח שוחק ולצד, וכלפי הך דין דרבנן שפיר מהני מיגו, כיון דמדרבנן אין המצוי ניתר אלא ע"י הך לחי.

דסוכה לשבת שיהיה מותר גם צב' מחיצות ולחי טפי מכל שבת עכ"ל.]

ולדרך הצ' דקושיית חוס' דלחי משום היכר, היישוב מצואר דדברי רש"י, דרצה סבר דלחי משום מחיצה וכדנת' לעיל.

אמאי בחול סגי בטפח שוחק - הראשונים עמדו בלישנא דגמ' דחילו סוכה דעלמא צעיא טפח שוחק, והא צסוכה העשויה כמצוי מפולש קי"ל כריב"ל וכתבי סימון דצעיא פס ארבעה [ושיטת הרי"א ז' (ה"א ח' ז') דקי"ל דאף צסוכה העשויה כמצוי סגי בטפח שוחק, ולדידיה ניחא, אך רוב ככל הראשונים פסקו דסוכה העשויה כמצוי צעיא פס ארבעה] והריטב"א תירץ (להך שיטה) דה"ל אלא דנקטי לה לרבותא אליבא דרב יהודה וכל שכן דהויא יתירה טפי אליבא דרבי סימון דצעי פס ארבעה, וכ"נ מלשון הריב"ן דהכא קאי לרב יהודה דס"ל דארתו טפח מעמידו לכל רוח שירצה יעו"ש, וכ"כ הקרבן נתנאל והוסיק דרצה תלמידיה דרב יהודה הוא.

והשפת אמת (לעיל צע"א) תירץ ע"פ מה דחדית התם, דלמאי דמסיק רבא דלריכה נמי לורת הפתח, שוב לא צעינין פס ארבעה, וסגי בטפח שוחק עם לורת הפתח, ורבא ע"כ סבר כרב יהודה יעו"ש.

שיטת התוס' והראשונים - הסו"ס פירשו דמיירי במצוי סתום צב' מחיצות, אלא דסיכך רק על מחצית המצוי לארכו רחוק מן הדופן האמצעית, דנמצא דליכא להך סוכה אלא צ' דפנות זו כנגד זו ולחי, וכן פירשו הר"י מלוניל והרא"ה והריטב"א והמאירי והר"ן, וכ"כ רבינו מנוח (פ"ד מסוכה ה"י) דדרך הצ'.

ועמדו הראשונים אף לשיטה זו, דאמאי בחול סגי בטפח שוחק, והא ליכא להך סוכה אלא צ' דפנות זו כנגד זו, וליכא צ' דפנות דעריבין, ואנן קי"ל דכל דליכא צ' דפנות דעריבין צעיא פס ארבעה, והריטב"א בסו"ד כתב ד"ש לומר דלרבותא נקט תלמודא טפח שוחק כרב יהודה דמדינא הא נמי פס ארבעה ומשהו צעי בחול כרבי סימון' וכנ"ל.

^ד והריטב"א שם סיים וז"ל ולפי זה סוכה שצחך החצר מתכשרא בטפח שוחק ושתי דפנות שלמות אף על גב דלא עריבין דלא גרע מעל גבי מצוי שאינו מפולש עכ"ל, וכן נקט הר"י (סי' תרל) בפירוש דברי הר"ן דאף צסוכה העומדת בחצר כן הוא וכ"פ צשו"ע (שם ס"ד), והמג"א (סק"ד) פליג וכתב דדוקא בסיכך על גבי מצוי סתום, דדפנות הסוכה עצמן עריבין ומחוצרות בסופן, אף דחיבורן חוץ לסכך, צוה נקטיין דין עריבין, משא"כ במסכך בחצר, וכבר עמדו בדברי הריטב"א מצואר דאף במסכך בחצר כן הוא, ויעוין עוד שם במג"א [ובעיקר דברי השו"ע דהציא הך קולא, תמהו דכיון דבעיקר הדין נראה מהשו"ע דאזיל כרש"י והרא"ש דמיירי במצוי מפולש, הרי ליכא מקור מסוגין להך קולא, ולפ"ר ז"ל, דנהי דלשיטת רש"י והרא"ש ליכא מקור להך קולא, מ"מ כיון דעיקר הדבר יתכן אף לשיטתם, ולא מנינו דפליגי צוה ע"ד הריטב"א ודעמיה, נקטינן הכי לדינא, וכע"ז מנינו בכ"ד בדברי הפוסקים (אף דמסבירא הדבר מחודש) ובפרט אי נימא דעיקר דינא דפס ארבעה במצוי מפולש הוי מדרבנן בעלמא (יעוין משנ"ת לעיל ולהלן).

אולם גבי מיגו דשצת לסוכה, לשיטת התוס' והראשונים והמאירי הכא, דמיירי צסיכך רק על מחנית המצוי, לכאורה מסתברא דל"ש צזה מיגו כלפי כללות הרשות (וא"מ), ולכאורה ז"ל צשיטת המאירי דתרוויהו איתנייהו, ומצינן למימר מיגו צין כלפי כללות הרשות, וצין כלפי דופן אחת.

למ"ד לחי משום היכר - צדצרי רוצ הראשונים (ההשלמה הרא"ה הר"ן המכתם והמאורות) מצואר להדיא, דהא דאמרינן מיגו משצת לסוכה היינו דוקא למ"ד לחי משום מחינה, אך למ"ד לחי משום היכר ל"ש מיגו, דהא אף לענין שצת לא הוי מחינה כלל.

אולם הריטב"א כתב וז"ל אמר רבה סיכך על גבי מצוי וכו', אחיאה הא דרבה צין לדידיה [ד] לחי משום מחינה צין [למאן דאמר] לחי משום היכר, דאע"ג דגבי סוכה מחינות צעינן, רחמנא אכשר דופן שלישיית כל שישלו שם דופן לשום דבר מכיון שהכשיר צשלישיית טפח, ולפיכך הציאה רצינו אלפסי ז"ל צהלכותיו, מיהו צר מהכי הא אמרינן התם (עירובין טו א) גבי לחי העומד מאליו אציי לטעמיה דאמר לחי משום מחינה ורצינו ז"ל פסקא צאציי צלחי דסצר דהיינו למ"ד של יע"ל קג"ס עכ"ל.

ומשמע דצריש דצריו אזיל הריטב"א דאנן קי"ל לחי משום היכר (ונראה דגריס צעירובין יצ צ כלפינו דרצא הוא דסצר לחי משום היכר, וא"כ ראוי לפסוק כוותיה, ועוד דהשחא אזיל דהלכתא כרצא גבי לחי העומד מאליו) ומאחר דהרי"ק פסק לדין מיגו דסוגין, הוכרח הריטב"א לחדש דאף למ"ד לחי משום היכר איכא מיגו [ואף דנראה דהריטב"א גריס הכא רבה, דאיהו ס"ל לחי משום מחינה (לגירסת הריטב"א), וליכא הכרח מגוף הסוגיא דאף למ"ד משום היכר מהני].

וביאור הדצרים נראה, דאף למ"ד משום היכר יסוד ההיכר היינו משום דהויא מחינה כל דהו, וכיון דצדופן

ואי נימא צשיטת תוס', דאף צמצוי סתום צעינן צחול פס ארבעה ולישנא דגמ' לרצותא (כמ"ש הריטב"א צדרך הצ') מצואר מדצרי תוס' דאף פס ארבעה הוי מדצרבן וכ"כ האחרו', אך אס נפרש צדצרי תוס' כצצרת הריטב"א והר"ן הנ"ל, דצמצוי סתום אף דסיכך רק על מחינתו, סגי צטפח שוחק, יתכן דפס ארבעה הוי דאורייתא (אך הצל"ח דן להוכיח אף לדרך זו דפס ד' דרבנן יעו"ש).

אך מדצרי שאר הראשונים נראה דמיירי אף צלחי כל דהוא [וכ"כ צצהגר"א (סי' שמה סי"ד סקל"ה) דלא קי"ל כתוס' ד'כל הפוסקים כתצו צסתמא דאפילו צלחי משהו מהני] וכן מצואר להדיא צדצרי הר"ן וכמה ראשונים, וציאר הר"ן דנהי דהך מצוי ניתר גם צלא הך לחי ע"י המחינה השלישיית, אך מ"מ גם הלחי מתירו, ושפיר איכא מיגו אף צכה"ג, וז"ל הר"ן כיון דהאי לחי מהני להתיר המצוי צלא מחינה שלישיית מדאורייתא לרצא (נ"צ כ"ג הר"ן שם צעירובין וע' דק"ס) דאמר לחי משום מחינה כדאיתא צפ"ק דעירובין (יב צ) מהני נמי להכשיר סוכה זו כו' עכ"ל, ויעוין להלן צציאר דעת התוס' דלא ניחא להו צזה.

ובביאור הגר"א (סי' שמה סקל"ה) כתב דלשיטת הרמב"ם דרשות היחיד צעיא ד' מחינות מדאורייתא, מיושצת צפשיטות קושית תוס', דאף צמצוי סתום מהני הך לחי לאשוויי רשות היחיד דאורייתא, וממילא מהני מיגו אף צלחי כל דהו יעו"ש (ויעוין עוד להלן צשיטת הרמב"ם).

האם המיגו הוי כלפי הדופן או כלפי הרשות - נתצאר לעיל דפליגי הראשונים צגדר דין מיגו מסוכה לשצת (צשתים כהלכתן ושלשיית טפח) אי הך מיגו הוי כלפי הדופן גרידא או כלפי כללות הרשות, דהראשונים שם עמדו היאך מהני המיגו לטלטל מדרבנן, דנהי דמכח המיגו חשיצא הדופן השלישיית כמחינה אף לענין שצת, אך אכתי ליכא אללא ג' מחינות, ומדצרבן צעינן ד' מחינות לשצת, ומצואר מקושייתם דהמיגו הוי כלפי ע"ס הדופן, אך המאירי שם צאמת תירץ דהמיגו הוי כלפי כללות הרשות, דמיגו דחשיצא רשות גדורה לענין סוכה, חשיצא רשות גדורה אף לענין שצת.

^ה הר"ן שם הוסיף עוד וז"ל האי מיגו נראה לי דהכי אמרינן ליה דכיון דהאי לחי מהני להתיר המצוי צלא מחינה שלישיית מדאורייתא לרצא דאמר לחי משום מחינה כדאיתא צפ"ק דעירובין מהני נמי להכשיר סוכה זו מדאורייתא, וכיון דהאי לחי נמי מהני להתיר מצוי זה מדרבנן שאע"פ שיש לו שלש מחינות אפילו הכי צריך הוא להכשירו של לחי מדרבנן, נמי שרי לסוכה משום מיגו דידיה אפי' מדרבנן, ואס לא על דרך זה איני רואה כאן מיגו כלל עכ"ל [ומה דהוסיף הר"ן דיסוד ההיתר משום דאף מדרבנן צריך הוא להכשירו של לחי, נראה לכאן צכוונתו, דאילו היו מצריכין מדרבנן ג' מחינות שלימות ותו לא (והיו מחמירין רק דלא סגי צלחי כל דהוא צשלישיית) אף דמדאורייתא היה צזה מיגו (כיון דמדאורייתא מהני הך לחי להתיר צלא המחינה השלישיית) אך כיון דמדרבנן צעינן מחינה שלישיית שלימה דוקא, נמצא דמדרבנן ציטלו לגמרי תורת מחינה דהך לחי, וממילא מדרבנן צטל המיגו, אך כיון דאף מדרבנן לא סגי צג' מחינות שלימות גרידא, וצעינן לחי מלצדן צרוח רביעית, נמצא דאף מדרבנן אית ליה להך לחי תורת מחינה, וממילא אמרינן מיגו אף כלפי הדרבנן].

ובדעת התוס' והגאונים והראשונים ללא ניחא להו זזה [והוכרחו לחדש דצכה"ג ליכא חסרון דעריצין] יתכן לשיטת דסיכך על גבי מצוי משמע להו דסיכך על גבי צ' הדפנות העומדות זו כנגד זו (ויעוין ב"ל"ח).

שיטת רבנו אברהם מן ההר - רצנו אברהם מן ההר פי' וז"ל סיכך ע"ג מצוי המפולש, שהכשירו בלחי מכאן וזורת פתח מכאן כשירה הסוכה לאותה שבת, אף על גב דסוכה דינה כחצר שזריכה פס ארבעה' ואין דינה כמצוי דסגי ליה בלחי שהוא משהו צרות רביעית, כשירה לאותה שבת דמגו דהויא דופן לענין שבת הויא דופן לענין סוכה עכ"ל, והיינו דמיירי במצוי המתוקן כעיקר דין מצוי המפולש, דתני בעירובין (ו א) כיצד מערבין דרך רשות הרבים עושה זורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן (ומסקי' שם ע"ג דמיירי במצוי המפולש לרה"ר) וסיכך על גבי כל המצוי, ורצנו אברהם מן ההר אזיל לטעמיה דפירש לעיל ה' דלריכא נמי זורת הפתח היינו צרות רביעית, ואעפ"כ בעיא נמי טפח שוחק (בעשויה כמין גאס) ופס ארבעה (בעשויה כמצוי) ולא סגי בהך זורת הפתח.¹

והנה הר"ן בסוגין הקשה ותירץ כתוס' וז"ל מתוך סוגיית הגמרא נראה ללאו במצוי מפולש עסקינן כמו שכתבתי בחדושי, ואי הכי קשיא כיון שיש בה שלש מחיצות למה לן לאכשורה משום מגו בלחי המתיר בשבת, ותירצו זזה כגון שסיכך כלפי חוץ רחוק מדופן האמצעי עכ"ל, ואף דהר"ן לעיל הוכיח מסוגיא דגמ' דזורת הפתח לא מהניא בסוכה, אך לא מצי

שלישית הקילה תורה דסגי במחיצת טפח, אמרי' דסגי אף בהך מחיצה כל דהו בלחי (מכח המיגו).¹

אך לצסוף מסיק הריטב"א דבלאו הכי ניחא דברי הרי"ף, דכיון דדעת הרי"ף כרש"י דלמ"ד דיע"ל קג"ס היינו לחי העומד מאליו, ואמרינן בעירובין דאציי לטעמיה דסצר לחי משום מחיצה, ממילא ע"כ אידיחא מימרא דרצבא (עירובין יב ב) דסצר לחי משום היכר.

שיטת רבנו מנוח - רצנו מנוח (פ"ד מסוכה ה"י) ביאר (בדרך הא') וז"ל אמר המפרש כגון דהך סוכה אין לה אלא שתי דפנות דעריצין שהמצוי פתוח לזד מזרח, ודרום ומערב ואפון אית ליה דפנות, והוא סיכך צרות דרום וצרות מערב, והסיכך הכשר רחוק מן דופן צפון ארבע אמות ללא מצינן למימר דופן עקומה, וגבי סוכה דעלמא בעינן טפח שוחק בדופן שלישי וצ' שבת דסוכה כשרה דמגו דהאי לחי שהוא לזד מזרח דופן לשבת שהרי יש למצוי שלש דפנות הוי נמי דופן לענין סוכה, ואעפ"י שאין לאותו לחי טפח כדאמרינן התם לחיין שאמרו גצהו עשרה ארבעין ורחצו כל שהוא עכ"ל, וכן זידד המהרש"א ליישב קושית התוס' וז"ל לולי דברי התוס' יש לפרש הך דסיכך ע"ג מצוי שיש לו לחי דמיירי נמי צכה"ג שהמצוי סתום מג' רוחות וסיכך חצי רוח המצוי מזד אחד בכל האורך מראשה מזד הלחי עד סופה זדה הסתום דהשתא הוי שפיר הכשרה בטפח שוחק שהרי יש לו צ' דפנות דעריצין עכ"ל.

¹ וראף דבפשוטו משמע דלמ"ד לחי משום היכר, מדאורייתא ליכא משמעות כלל ללחי, ורק מדרצבן י"ל דגדר ההיכר הוי ע"י מחיצה כל דהו, אולם יעוין משנ"ט לעיל, דמשמעות הריטב"א (לעיל) דכל דיני המיגו בסוגין קיימי רק לענין דרצבן, ומה"ט לא אמרינן איפכא מיגו לחומרא (ויעו"ש משנ"ט זזה) ולפ"ז ניחא לכאן, דכיון דמדרצבן חשיבא מחיצה כל דהו, והקילה תורה בדופן שלישי דסגי במחיצה גרועה, אמרי' מיגו אף זזה [ויתכן דס"ל לריטב"א כדלדידו תוס' בתוך דצריהם דכל שיעורא דטפח הוי מדרצבן, וראיית התוס' מסוגיא דנדה (כו א) זידדו האחרו' לדחות, מיהו ריהטת לישנא דהריטב"א בצוגיא דלעיל דדין טפח הוי דאורייתא ואף דינא דטפח שוחק וזוה"פ].

² מלשון הראמ"ה משמע לכאן דגדר דינא דסוכה העשויה כמצוי זריכה פס ארבעה היינו דדינה כדין חצר דאינה ניתרת בלחי משהו אלא בפס ארבעה (עירובין יב ב) וז"ל דהא סוכה העשויה כמצוי בעיא פס ארבעה ומשהו בתוך ג' טפחים, וזיאר הראמ"ה גופיה לעיל כש"ר דהיינו משום דעי"ז איכא ז' טפחים כדופן סוכה [ויתכן דהכא לישנא בעלמא נקט, ואין כוונתו דזהו יסוד הדין].

³ ואע"ג דהראמ"ה שם דחה שיטת הראשונים דעושה זורת הפתח צרות שלישי' דצרות עושה זורת פתח תו לא זריך מידי, שאין לך מחיצה חשובה יותר מזורת פתח', ולכאן' מצויר דזורת הפתח מועלת בסוכה, וז"ל לכאן' דסבירא ליה דזורה"פ דצרות רביעית דעיקרה עשויה לכניסה ויציאה, לא מהניא לדין דופן שלישי' [ויעוין ברי"ף גיאחות (עמ' נח) בשם תשובת רב האי גאון וז"ל סוכה דדופן שלישי' שלה יש בה טפח שוחק ודופן ד' יש בה זורת פתח מהו להכנס לסוכה צין מפתחה צין מדופן השלישי' הפתוחה, והשיב הכין חזינא דרובא דעלמא זהירין ללא עיילין לסוכה אלא מפתח אחד בלבד, ואנחנא לא פרצינא בהא מילתא בעיניהון כדי לחצב את המנוה ולא זילזלו בדפני הסוכה, אלא מיהו לא אשכחן ראייה שאין נכנסין אלא מפתח אחד אלא כיון דמינכרן מחיצות שתי' כהלכתן ושלישי' אפילו טפח סוכה שלימה לעולם אי עיל מההיא דופן שלישי' אי נפיק מניה לא מפסלה סוכה כו' עכ"ל יעוין שם עוד, ומצויר דיש מקום לדון דדופן שנכנסין דרכה אינה מאטרפת לג' דפנות, ואף דמדברי הראמ"ה חזינן דציסוד הדין בעינן גדירה מד' רוחות, ולהכי במקום דדופן שלישי' אינה גמורה בעינן זורת הפתח כרביעית, מ"מ לג' רוחות בעינן גדירה גמורה ולרות רביעית סגי לאשוויי כפתח] וז"ל דמש"כ הראמ"ה דאין לך מחיצה חשובה מזורת הפתח, היינו דודאי לא גריעא ממחיצת טפח, ולהכי במקום זורת הפתח לא שייך להצריך דופן טפח, אך מ"מ לא הויא כמחיצה שלימה, ולהכי אף דסוכה דג' דפנות שלימות לא בעינן זורת הפתח כרביעית, אך היכא דאחת מג' הדפנות אינה דופן גמורה אלא דופן טפח או זורת הפתח, בעיא נמי זורת הפתח צרות רביעית, וכלשון הרמב"ם (פ"ד ה"ב) זריך לעשות לה זורת פתח מפני שאין לה שלש דפנות גמורות'.

לפרש כהראמ"ה, דכיון דסצירא ליה לזורת הפתח לא מהניא כלל בסוכה, הרי צכה"ג כלפי סוכה חשיבא כמזוי המפולש [וכמבואר בר"ן דלעיל לזורת הפתח לא מהניא אף לדין דעריבין, וכריך ליזרזר דלא יהיו פתחים בקרנות אף דאית להו זורת הפתח] והדרא קושיא לדוכתה אמאי בחול סגי בטפח שוחק, ולהכי הוכרח לפרש דמיירי במזוי סתום מג' רוחות, דעי"ז חשיבא כעריבין וכדצירארו הריטב"א והר"ן וכנ"ל.^ט

אלא דהראמ"ה לא חשש להך קושיא, וכדנראה מדבריו דהא דנקטה הגמ' טפח שוחק היינו לרצ יהודה, דהרי איהו פירש הכא דהך סוכה צריכה בחול פס ארבעה (וצע"א נקט כלישנא דגמ' הסס דסגי בטפח) ולהכי פירש דמיירי דאיכא זורת הפתח ברביעית.

בשיטת הרמב"ם - הרמב"ם (פ"ד מסוכה ה"י) כתב וז"ל סיך על גבי מזוי שיש לו לחי או על גבי צאר שיש לה פסין הרי זו סוכה כשרה לאותה שבת שבתוך החג בלבד, מתוך שלחי זה ופסין אלו מחיצות לענין שבת נחשוב אותן כמחיצות לענין סוכה עכ"ל [והעתק לשונו גם בשו"ע (סי' תרל"ז)] ורצונו מנוח (סס) העתיק על דברי הרמב"ם הנך צ' דרכים, ולאחר מכן הביא גם פירוש רש"י דמיירי במזוי מפולש.

והמג"א (סי' תרל"ט) וציראור הגר"א (בהל' סוכה סס) נקטו ככוונת הרמב"ם כרש"י והרא"ש דמיירי במזוי מפולש, ואף דשיטת הרמב"ם (פ"ד משנת ה"א ופי"ז ה"ט) דרשות היחיד דאורייתא צעיא ד' מחיצות, וצג' מחיצות הוי כרמלית, וא"כ במזוי מפולש לא מהני הך לחי לאשוויי לסוכה לרשות היחיד אף לענין שבת, והיאך אמרינן מיגו, מ"מ כיון דמהני הך לחי לאשוויי כרמלית, צהא נמי אמרי' מיגו, דמיגו דחשיב דופן לאשוויי כרמלית, חשיב נמי דופן לענין סוכה [ויל"ד לפ"ז במזוי העומד בכרמלית, ויעוין להלן פלוגתא הראשונים צפסי ציראות העומדים בחצר, ולהנך שיטות דהתם מהני, אפשר דה"ה הכא וא"מ].

ובביאור הגר"א בהל' שבת (סי' שמה ס"ק לה) כתב הגר"א, דלשיטת הרמב"ם דלרשות היחיד צענין ד' מחיצות מדאורייתא, מיושבת קושית התוס' דהיאך אמרינן מיגו והא כיון דע"כ מיירי במזוי סתום (דמפולש אין נותר בלחי) א"כ מדאורייתא לא צענין כלל להך לחי ותו ל"ש מיגו, ונדחקו תוס' לאוקמי בלחי טפח, וכתב הגר"א דלדברי הרמב"ם ניחא, דאף במזוי סתום אהני הלחי מדאורייתא לאשוויי רה"י, ושפיר

איכא מיגו אף בלחי כל שהוא יעו"ש [אולם אין הכרח מדבריו שם דכוונתו לפרש כן בשיטת הרמב"ם גופיה, די"ל דסתימת לשון הרמב"ם בהל' סוכה מתפרשת במזוי מפולש וכדציראור הגר"א בהל' סוכה, אלא כוונת הגר"א בהל' שבת רק דמ"מ לפסק הרמב"ם דד' מחיצות דאורייתא מיושבת קושית התוס' לפירושים יעו"ש].

קושית הגרע"א - הגרע"א (הנדמ"ה) תמה דאמאי לא מכשרינן אף ציו"ט מכח מיגו, והא קי"ל די"ש עירוב והוצאה לציו"ט, אלא דשרי משום מתוך, אף היכא דליכא מתוך וכגון שלא לצורך כלל או לצורך נכרי, איכא איסור הוצאה אף ציו"ט, וא"כ נימא מיגו אף ציו"ט, ויש שתי' דאה"נ אלא דסוגין אולא כמ"ד דאין עירוב והוצאה לציו"ט, ולגירסת הראשונים רצה, ניחא צפשיטות דרצה לטעמיה דס"ל (צ"ה יב א) דאין עירוב והוצאה לציו"ט (וע' קצא דקשייתא קו' פט) ויעוין עוד בלח'.

עוד תמה הגרע"א, להנך שיטות דלדין רשות הרבים צענין ששים ריבוא, ולדין ליכא רשות הרבים, היאך הביאו הפוסקים להלכה הך דין מיגו, וכבר תמהו ע"ד הגרע"א, דנהי דלית לן רשות הרבים אלא הויא כרמלית, אף עכ"פ אהני המחיצות לאשוויי המקום לרשות היחיד ואכמ"ל.

בשיטת הרי"ף - בדברי רש"י ורוב הראשונים מבואר דלא מכשרינן מכח המיגו אלא בשבת, אף לשון הרי"ף אמר רצא סיך על גבי מזוי שיש לו לחי כשרה ואמר רצא סיך על גבי פסי ציראות כשרה דמיגו דהויא דופן לענין שבת הויא נמי דופן לענין סוכה, ועמדו הראשונים אמאי לא פירש הרי"ף להדיא דאינה כשירה אלא בשבת שבתוך החג, ויעוין צריטב"א צסס הרמב"ן דדעת הרי"ף דאף בחול מכשרינן מכח מיגו, וכן הביא הרי"ף גיאות וז"ל מאן דצירא ליה דסכך על גבי מזוי שיש לו לחי ועל גבי פסי ציראות כשרה אפילו צשאר ימות החג לא דק ולא נחית לעומקא דשמעתא עכ"ל.

וביאור דעת הרי"ף, דאף בחול איכא להך מחיצה שם מחיצה כלפי דיני שבת, אלא דבחול ליכא נפק"מ בזה [ובדעת ש"ר דפליגי דלא אמרינן מיגו אלא בשבת, יש לומר דמודו דאף בחול איכא שם מחיצה, אלא דצברי דלא אמרינן מיגו אלא היכא דאיכא נפק"מ בהך מחיצה, ויתכן משום דרק צכה"ג חשיב תרתי דסתרי].

^ט וחדנין לפ"ז, דלענין זורת הפתח לא אמרינן מיגו דמהניא לשבת מהניא לסוכה, וכע"ז משמע גבי דין גוד אסיק לשיטת הר"ן ודעמיה דאף צעמוד אמרי' גוד אסיק אלא דלא מהני למחיצות סוכה, וכדעמדו האחרו', וצפשוטו היינו משום דצזה החסרון צסס מחיצות דירה וכמבואר בלשון הר"ן והריטב"א, וכלפי זה ל"ש מיגו.

ובישוב דעת הגה"מ כתבו האחרו', דהרי סיים שם ואם עשה הדפנות טפח סמוך לסכך תחילה יכול לסכך עכ"ל, וביארו האחרו' דהוכרח לזה מדינא דהחוטט בגדיש (לקמן טו"א) [ויעוין בתוס' רבנו פרץ (טו"א) דהוכיח מסוגיא דסתם דשרי לסכך קודם הדפנות וז"ל מכאן משמע דאין לחוש לעשות הסכך קודם הדפנות עכ"ל, ויעוין עוד בסמ"ק מזוריק (עשין זב)] והרי התם נמי ליכא הכשר סוכה, אלא ע"כ דלא קפדינן אלא דבשעת הסיכוך יהא לו שם אהל וסכך, וסצרי דלזה בעינן נמי דפנות, וא"כ יש לומר דלזה סגי בצ' דפנות והכא הא איכא צ' דפנות קודם לסכך.

אולם יעוין בס' הנייר הל' סוכה בהגהה וז"ל כתב הר"ר ברוך חיים יש שרוצים לפסול סוכה שעשאו הסכך קודם לדפנות דסכך בלא דפנות פסול וא"כ הוי עשוי בפסול, וכן מי שעושה סוכה תחת הגג ואח"כ סותר הגג, והרב מאייורא אומר דמותר גמור, ומביא ראיה מהיהא דאמרין החוטט בגדיש אם יש שם חלל טפח מתחילה כשרה, כלומר שעושה בידים האהל מטפח ואח"כ חטט והשלים לעשרה, דכיון דעשה סכך מאותו אהל לא הוי מן העשוי והוי כמו חוקק להשלים דאמרין כשירה, ואף על גב דבשעת הסכך לא היו מחינות דמחינות פחותות מעשרה ואפילו הכי כשר כעשה המחינות בחטיטה עכ"ל, ומשמע לכאן דהנך הרוצים לפסול פוסלין בכל גוונא.

אך יתכן לדון, דהכא אין גדר הדין דבשבת מתחדש הכשר הסוכה, אלא מעיקרא דין הך סוכה דהיא כשרה כלפי שבת, וממילא שפיר חשיב עשייה כהכשר, דהשתא נמי הך סוכה כשרה כלפי שבת [ולהנך שיטות דכל דין המיגו הוי רק כלפי פסול דרבנן, יתכן עוד דסצרי דבפסול דרבנן לא אמרי' תעשה ולא מן העשוי].

קושית האחרו' דבעינן סוכה הראויה לשבעה - האחרו' תמהו לשיטת רוב הראשונים דהך סוכה אינה כשרה אלא בשבת, הא הויא סוכה שאינה ראויה לשבעה דפסולה (לק' כג"א) ויש שתי' דאף לזה מהני המיגו (יעוין במרומי שדה זריש דבריו וברש"ט) אך כבר תמהו, דכל ענין המיגו היינו לאשוויי דופן, אך לענין חסרון דאין ראויה לשבעה ל"ש כלל ענין המיגו [הפרי מגדים (סי' תרל"א סק"י) כתב מכאן הך קושיא דמשמע דלא אמרינן מיגו רק מדרבנן, אך דעת כמה ראשונים בסוגין דמהני מיגו אף לפסול דאורייתא].

ובם' באר אברהם (לבעל המצפ"א) והמרששת (סי' טו סק"ח) ועוד תירצו דדינא דסוכה שאין ראויה לשבעה היינו דוקא בסכך, דהא ילפי' ליה מחג הסכות תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך, וכשם דדינא דפסולת גורן ויקב קאירק

והר"ן כתב וז"ל יש לתמוה עליו שלא פי' דלא שרינן הכי אלא בסוכה בשבת אצל בחול לא כיון דלא משתרי אלא משום מיגו והכי מוכח בגמרא, ולפיכך דחקו בסוגיית הגמרא לומר דאפילו בחול משתרי כמו שכתבתי בחדושי ואינו מחזור עכ"ל, ומש"כ הר"ן דהכי מוכח בגמ', היינו הא דאמרין יתירה סוכה דעלמא אסוכה דשבת דאילו סוכה דעלמא בעיא טפח שוחק ואילו סוכה דשבת לא בעיא טפח שוחק וסגי בלחי, וצדעת הרי"ף ביאר הריטב"א דסוכה דעלמא היינו סוכה בראש גג או ברשות הרבים, יעו"ש.

והאחרו' דנו לבאר בשיטת הרי"ף, דהנה הגרע"א תמה אמאי לא אמרינן מיגו אף ביו"ט, דהא קי"ל דיש עירוב והולאה ליו"ט, והיכא דליכא נורח היום כלל דליכא מתוך איכא איסור הולאה דאורייתא אף ביו"ט, ותי' האחרו' דסוגין אזלא כמ"ד אין עירוב והולאה ליו"ט, אך לדידן דיש עירוב והולאה ליו"ט, אה"נ איכא מיגו אף ביו"ט, ומעתה יש לומר דס"ל להרי"ף דאיכא איסור הולאה אף בחול המועד, וס"ל דמלאכת חול המועד דאורייתא (כמ"ש הטור סי' קלו בשמו ויעו"ש צ"י וצ"ח במקור דבריו דעת הרי"ף) וממילא איכא מיגו אף בחול המועד, ויעוין באחרו' דביארו עוד שיטת הרי"ף באופנים אחרים.

בענין סכך קודם לדפנות - בהגהות מיי' (פ"ה מסוכה ה"י או' מ') כתב וז"ל מהאי טעמא (נ"ב דתעשה ולא מן העשוי) אין לעשות הסכך קודם שיעשה הדפנות תחלה כו' עכ"ל (והוא מדברי הר"מ בעל ההגהות ע"מ) והעתק בשמו בהגהות אשר"י (סכ"ט) וכ"פ הרמ"א (סי' תרלה) ויעו"ש בלבוש דפסל אף דיעבד (והו' במג"א).

ועמדו האחרו' דלכאן מסוגין מוכח דמהני סכך קודם לדפנות, דהרי לרוב הראשונים אין הך סוכה כשרה אלא בשבת, דבחול לא חשיבי דפנות, וא"כ נמצא דהסכך קודם לדפנות.

ולפו"ר היה נראה דעמד בזה צ"ב נרור החיים לתלמיד הרשב"א (דרכי ו' ס"א) וז"ל אין קפידה לעשות הסכך קודם הדפנות שהרי מסככין על גבי בית שנפחת וכן על גבי מצוי שיש לו לחי עכ"ל, אך מראייתו מבית שנפחת נראה דכוונתו איפכא, דס"ד דבעי להקדים ולעשות הסכך דוקא קודם הדפנות, ולזה דחה דהא חזינן דמסככין על בית שנפחת אף דקדמו הדפנות, וכן על גבי מצוי שיש לו לחי, דמשמע דמיירי דקדם המצוי המתוקן לשבת ומסכך על גביו, וא"כ חזינן דאין קפידה לעשות הסכך קודם הדפנות היינו דלא קפדינן דיעשה הסכך קודם, אך נ"ב מאי ס"ד להנריך לעשות הסכך קודם הדפנות.

אך בפשוטו מצארים צוה, דצדינא דסוכה ראויה לשצעה לא אשכחנא כלל דבעינן דתהא כשרה לשצעה, וי"ל דסגי דתהא ראויה לדירת שצעה ימים, ובעושה סוכתו על גבי צהמה, כיון דלא מצי לעלות לה ולירד הימנה בשצת, נמנא דלא חזיא לדירה דשצעת ימים, אך הכא הרי שפיר ראויה לדירה שצעת ימים, אלא דאינה כשרה שצעת ימים.

ז' ע"ב

נוספת המתרת את המצוי, נמנא דהא דשרי לטלטל במצוי לא הוי סתירה לפסול הסוכה (ויעוין עוד להלן).

ובדעת ש"ר, יתכן דמודו דגדר דין המיגו הוי משום דהוי תרתי דסתרי [וכדמשמע מדהקשו דאימא איפכא מיגו לחומרא וכנ"ל] אלא דסברי דהסתירה הויא כלפי עגס השם מחינה, דכיון דצדיני שצת חשיבא מחינה, ע"כ בעינן לדונה כמחילה גם לדניי סוכה, ואין הסתירה מכח חלות ההיתר הצאה מכח המחילה.

שם, ויש לומר דמיירי בלחי טפח ודאמרינן לעיל דמעמידו בפחות מג' סמוך לדופן היינו מדרבנן ובשבת שרי על ידי מיגו ואפילו בסמוך לדופן - יעוין דערין לנר דהוכיח מהכא דאף פס ארבעה הוי דרבנן, דהא הכא מיירי בסוכה העשויה כמצוי, ונקט בפשיטות דכיון דסיכך רחוק מן הדופן האמצעית דינה כסוכה העשויה כמצוי דבעיא פס ארבעה, ולישנא דגמ' בעיא טפח שוחק היינו לרבותא (כד"ד הריטב"א). אך למסקנת הריטב"א והר"ן דכיון דאין הסוכה מפולשת לרשות אחרת דינה כדין דעריצן וסגי בטפח שוחק, בפשוטו ליכא ראייה, ויתכן דפס ארבעה הוי דאורייתא, וכן נקט הפמ"ג (א"א סי' תרל סק"ו) דמשמע דפס ארבעה במצוי מפולש הוי דאורייתא, ויעוין בפמ"ג (לעיל ע"ס סק"ד) דמ"מ לא דחו התוס' פירוש רש"י דמיירי במצוי מפולש מכח דך קושיא, דבשיטת רש"י אפשר היה לומר דפס ד' נמי דרבנן יעוין ע"ס.

שם, אבל אין לתרץ דטפח סוכה מדרבנן ומדאורייתא בכל שהוא דהא בפרק המפלת (גדה כו א) קחשיב דופן סוכה בהדי חמשה ששיעורן טפח ואמרינן התם דלא חשיב קורה טפח משום דהוי מדרבנן ולא חשיב אלא הנך דכתיבן ולא מפרש שיעורייהו - הפנ"י ז"ד דלחות דכוונת הגמ' רק דלא חשיב קורה משום דעיקרה דרבנן, וכ"כ הערוך לנר, והוסיף הער"ל דלדרכה מדוהרכה הגמ' התם להוסיף דך לישנא 'אלא דכתיבן ולא מפרש שיעורייהו' ולא קאמר רק דרבנן לא קמיירי, משמע דצאמת שיעור טפח דסוכה נמי הוי רק דרבנן, אלא דמיירי רק במידי דעיקרו

על הסכך ה"נ דך דינא דראויה לשצעה, ובעושה סוכה ע"ג צהמה דפסלינן משום דאסור לעלות לה חשיב דאף הסכך אין ראוי לשצעה, כיון דלא מצי לעלות לסוכה ולא מצי להשתמש בסכך, יעו"ש ויל"ד.

תד"ה סיכך על גבי מבוי, בין למ"ד בפ"ק דעירובין לחי משום היכרא בין למ"ד משום מחיצה קשה מה ענין סוכה דבעי מחיצות דאורייתא למבוי דרבנן דמדאורייתא בלא לחי שרי, וי"ל דמיירי בלחי טפח כו' - וביארו האחרו' דצרי התוס' קיימי כמסקנתם צסוף הדיבור, דמיירי במצוי סתום מג' רוחות, ולהכי הקשו תוס' דתו לא שייך מיגו כלפי דאורייתא, דהרי מדאורייתא סגי בג' מחילות, והרי כבר אית ליה ג' מחילות בלא דך לחי, ונמנא דהך לחי אינו מתיר מידי, והיאך אמרי' צוה מיגו.

אך לכאור' מסבירא דצרי תוס' ז"ב, דנהי דאף אם ינטל הלחי אכתי יהא דך מצוי מותר מכח המחילה השלישית, אך כמו כן אילו תנטל המחילה השלישית אכתי יהא המצוי נותר על ידי הלחי, ונמנא דהשתא המצוי נותר על ידי כל אחד משניהם, ואמאי לא נימא צוה מיגו.

ובאמת הר"ן ציאר צתו"ד גדר המיגו וז"ל דכיון דהאי לחי מהני להיתר המצוי בלא מחילה שלישית מדאורייתא לרבא דאמר לחי משום מחילה כדאיתא בפ"ק דעירובין מהני נמי להכשיר סוכה זו כו' עכ"ל, וכן נראה לכאור' מסתימת הרא"ה והריטב"א וש"ר דפירשו כתוס' דמיירי במצוי סתום, ולא נחתי כלל לקושיא תוס', וז"ב בשיטת תוס' דלא ניחא להו צוה.

ונראה ע"פ מה שנתבאר לעיל דצרי הראשונים דגדר המיגו היינו משום דהוי תרתי דסתרי, ונראה דנקטי תוס', דענין התרתי דסתרי הוי צדין צפועל, דכיון דלענין שצת שרי לטלטל במצוי ע"כ דיינינן למצוי כמוקף מחינה, ושזב א"א לדון דלא חשיבא מחילה להכשיר הסוכה, וכן ריהטת לשון הרי"ן גיאות (עמ' קיז) לא משוינן לה סוכה לחצאין בישיבה כשרה להשתמש בתוכה אסורה אלא מגו דהוויין מחילות לענין סוכה הוי נמי מחילות לגבי שצת כו' וכן נמי היכא דסכך על גבי פסי ציראות מחילות לשצת ומותר לטלטל בכולן הוויין נמי מחילות לגבי סוכה (ד[יו]מיה ולא משוינן להו מחילות לחצאין לטלטל בתוכן מותר לישב בתוכה אסורה עכ"ל, וצוה סברי תוס' דהיינו דוקא היכא דהיתר המצוי נכרך להך לחי, אך כל דאיכא מחילה

היכר, וכע"ז נראה צמוס' הרא"ש [אלא דמדצרו נראה דגריס צסוגין רצה, אלא דהיתה לפניו הגירסא צעירובין דרצה סצר לחי משום היכר ולהכי לא ניח"ל מעיקרא צתירוצ' דרש"י, ויעו"ש צסו"ד דהציא תירוץ רש"י וכתב די' להגיה צעירובין רצא צמוקס רצה].

שם, ויש לומר דלעולם מיירי במבוי סתום מג' רוחות ומיירי כגון שסיכך לצד הלחי ולפנים לצד הבתים לא סיכך דהשתא אין לזו סוכה אלא שתי מחיצות ולחי אחד - הקשה המהרש"א דכיון דלא סיכך אלא על מחנית המצוי הרחוקה מהרוח האמנעית, נמנא דליכא צ' דפנות דעריצן, וצכה"ג הא קי"ל דצעי פס ארצעה, והיאך אמרי' דצסוכה דעלמא סגי צטפה שוחק, וכצר עמדו צזה הריטצ"א והר"ן, וציארו דלדין דעריצן סגי דאין הסוכה מפולשת לרשות אחרת, ולא צענין דדפנות הסוכה עצמן יהיו עריצן, והאחרו' תי' עוד דנקטה הגמ' טפה שוחק לרצי יהודה דסצר דאף צעשויה כמצוי סגי צטפה שוחק, וכ"נ מהר"י מלוניל והמכתס, וכן צידד הריטצ"א צסו"ד אף הכריע לא כן יעו"ש.

והמהרש"א כתב דלו"ד תוס' יש לפרש דמיירי שסיכך על מחנית המצוי לרחבו, דצכה"ג איכא שתי דפנות דעריצן, וכן פירש רבינו מנוח (פ"ד מסוכה ה"י) דדרך הא', וצ"צ אמאי לא ניחא להו לתוס' והראשונים צזה, ויתכן דלישגא דסיכך על צי מצוי משמע להו דסיכך על גבי צ' דפנות וצ כנגד וז.

ורבנו אברהם מן ההר פירש דמיירי כגון דאיכא לזרת הפתח צרציעית וכדכתבאר לעיל, וצדעת תוס' דלא ניחא להו צזה, הנה אי נימא צדעתס כהריטצ"א והר"ן דרק מכה הדופן השלישית חשיבא כעריצן ולהכי צחול סגי צטפה שוחק, ניחא די"ל דצגוונא לזורת הפתח צרציעית אכתי חשיבא כסוכה העשויה כמצוי דצעיא פס ארצעה, וכמבואר צר"ן לעיל דלזרת הפתח לא מהניא לדין דעריצן, אף אי נימא צדעת תוס' דהא דנקטה הגמ' טפה שוחק היינו לרצ יהודה, יהא מוכח לכאוו דדעת תוס' דלזרת הפתח מועלת צדפנות הסוכה כמחילה גמורה (וכמשמעות הריטצ"א צסוגיא דלזוה"פ צשס תוס').

דאורייתא, וכתב דכן משמע מרש"י שס (ד"ה מדרבנן, כגון מצוי דכל מצות ומצוה סופרים עכ"ל) יעו"ש עוד [ויעוין עוד צפני"י (לעיל צסוגין) דנקט, דאף את"ל דעיקר דין טפה הוי דאורייתא, היינו דוקא צמופלג מן הדופן, אף צסמוך לדופן או צתוך ג"ט, כיון דלענין צצת סגי צלחי כל דהוא, הוא הדין לענין סוכה, דכל מחילה המועלת לצצת ודאי מועלת אף לסוכה יעו"ש].

ויעוין צריטצ"א לעיל דמסיק אהא דאמרינן מיגו לקולא ולא לחומרא וז"ל דקשיא לך נימא מגו איפכא לחומרא, הא ליתא דאוקומי מילתא על דין תורה לגבי צצת ולהכשיר סוכה עדיף טפי, דהא אקיל רחמנא צסוכה למכשר צה דופן טפה וכיון דאית לן מגו דיינינן ליה להקל צסוכה ולהעמיד צצת על דין תורה, וכן פירשתי לפני מורי נטריה רחמנא עכ"ל, ולכאורה משמע דכל הנך דיני מיגו דסוגין הוי רק דרבנן, ואף דמשמעות הריטצ"א הכא דמיירי צלחי כל דהוא, ואי ס"ל דשיעור טפה דדופן שלישיית דרבנן ניחא (אף ריהטת הריטצ"א לעיל דשיעורא דטפה הוי דאורייתא וא"מ).

שם, וא"ת ומבוי זה אם יש בו ג' מחיצות גמורות תיפוק לי דבלא לחי הסוכה כשרה דקיימא לן כרבנן דאמרי שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפה ובקוונטרס פי' דמיירי במבוי מפולש ולא יתכן דא"כ לא מישתרי בלחי וקורה אלא לר' יהודה וכולהו אמוראי כרבנן כו' - האחרו' נחלקו צצילור קושית תוס', דהמג"א (סי' תל סק"ט) ועוד פירשו קושית תוס', דנהי דמדאורייתא סגי צלחי אף צמצוי מפולש, לרצה דסצר לחי משום מחילה וכדפירש רש"י, אף כיון דמדרבנן אסור לטלטל, תו ליכא מיגו.

ויעוין צמוס' רבנו פרץ דתירץ דסגי דהויא מחילה מדאורייתא להכשיר הסוכה אף מדרבנן, וז"ל אף על גב דלא חשיב מחילה לטלטל צצצת כ"א לזרוק מ"מ כיון דהוי מחילה דאורייתא גבי צצת לזרוק אמרי' מגו להכשירו לגמרי כדפירש הקונטרס צסמוך גבי פסי ציראות עכ"ל, ויעוין לעיל משנ"ת צזה וציישוב שיטת רש"י.

והאחרו' צידדו עוד לפרש קושית תוס', דגרסי צסוגין רצא, וקושייתס משום דרצא סצר צעירובין דלחי משום